

U SUSRET 1. OKTOBRU – MEĐUNARODNOM PRAZNIKU STARIJIH OSOBA

AUTOR: **RANKO ALIGRUĐIĆ**,
V. D. DIREKTOR FONDA PENZIJSKOG
I INVALIDSKOG OSIGURANJA CRNE GORE

Međunarodni praznik starijih osoba obilježava se 1. oktobra, shodno Rezoluciji 45/106 koju je Generalna skupština Ujedinjenih nacija proglasila 14. decembra 1990. godine, u cilju naglašavanja važnosti demografskih promjena i posljedične potrebe stvaranja povoljnog okruženja priлагоđenog životnim potrebama pripadnika

treće dobi. Takođe, Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 1991. godine, u skladu sa Rezolucijom 46/91, usvojila Principe Ujedinjenih nacija koji se odnose na starije osobe. Na Drugoj svjetskoj skupštini o starenju, održanoj 2002. godine, usvojen je Madridski međunarodni akcioni plan za starenje, kako bi se odgovorilo na mogućnosti i izazove starenja stanovništva u 21. vijeku i promovisao razvoj društva za sve generacije.

Navedena dokumenta predstavljaju značajnu polaznu tačku za mnoge analize i

aktivnosti koji se odnose na demografske promjene, kao i donošenje i sprovođenje odgovarajućih politika u svim sferama života ljudi, sa posebnim naglaskom na potrebe pripadnika trećeg doba.

Starenje stanovništva je proces koji će obilježiti 21. vijek. Prema podacima Ujedinjenih nacija za 2020. godinu, procjenjuje se da populacija ljudi starijih od 65 godina na globalnom nivou iznosi 727 miliona, što čini 9,3 odsto ukupne populacije. Demografska kretanja ukazuju da će se ovaj broj udvostručiti do 2050. godine, kada bi broj osoba starijih od 65 godina trebalo da pređe 1,5 milijardu, a udio navedene populacije u ukupnom stanovništvu da dostigne 16 odsto. Već za oko 30 godina, svaki šesti stanovnik planete biće stariji od 65 godina, a u Evropi će čak svaki četvrti stanovnik pripadati ovoj starosnoj grupi.

Trend starenja stanovništva nije zaobišao ni Crnu Goru. Prema analizama MONSTAT-a, starenje stanovništva biće jedna od najvažnijih karakteristika demografskog razvitka Crne Gore u prvoj polovini 21. vijeka, i to ukoliko se ostvari ma koja kombinacija pretpostavki na kojima se baziraju konkretne varijante projekcija. Razlike po varijantama bi se ispoljavale jedino u intenzitetu odvijanja procesa starenja, a ne u promjeni smjera procesa mijenjanja starosne strukture stanovništva. Prema rezultatima projekcione varijante niskog fertiliteta, broj lica starijih od 65 godina u Crnoj Gori bi se do 2050. godine mogao više nego udvostručiti (sa 79,4 hiljade u 2005. na 166,0 hiljada u 2050. godini). Shodno navedenom, do 2050. godine svaki četvrti stanovnik Crne Gore (24,5 odsto) bio bi stariji od 65 godina, dok je u u 2005. godini to bio svaki osmi stanovnik (12,5 odsto). Očekivani trend starenja pokazuju i podaci za 2020. godinu: sredinom navedene godine u Crnoj Gori je živjelo 621.306 stanovnika, od kojih je 97.895, odnosno 15,76 odsto, bilo starije od 65 godina, dok je stopa prirodnog priraštaja iznosila -0,3.

Značajan dio navedene populacije koristi pravo na penziju ostvarenu kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Prema posljednjim statističkim podacima kojima raspolažemo, a koji se odnose na penziju za jul mjesec 2021. godine, isplaćenu u

♦ AKTUELNOSTI ♦

avgustu tekuće godine, pravo na penziju kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore koristi 114.280 penzionera u državi. Najveći broj penzionera koristi pravo na starosnu penziju (66.386 korisnika, odnosno 58,09 odsto), a zatim slijede porodične penzije (28.996 korisnika, odnosno 25,37 odsto) i invalidske penzije (18.898 korisnika, odnosno 16,54 odsto).

Pored prava na penziju, Fond isplaćuje i 4.652 ostala prava (tjelesno oštećenje, tuđa pomoć i njega, naknada invalidima rada, dodatak na spomenicu), a van Crne Gore isplaćuje se 8.470 penzija i 81 ostalo pravo.

Podaci o starenju stanovništva ukazuju na neophodnost definisanja i primjene politika koje će pružiti odgovor na mnoga pitanja koja se tiču kako tržišta rada, tako i zdravstvene i socijalne zaštite, uključujući i održivost penzionih sistema, sa posebnim naglaskom na specifične potrebe pripadnika trećeg doba kao rastuće kategorije stanovnika. Starije osobe moraju imati uslove za ostvarenje svih ljudskih prava, a društvo bi se trebalo angažovati u punom kapacitetu, u cilju sprečavanja diskriminacije, zanemarivanja i nasilja nad starijim osobama, kao i ka poboljšanju zdravstvene njege i uslova života ove kategorije stanovnika.

Imajući u vidu navedena pitanja, u Crnoj Gori se na državnom nivou sprovode mnoge aktivnosti i mjere na poboljšanju uslova života pripadnika trećeg doba. Shodno svojim nadležnostima, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore sprovodi dugogodišnje aktivnosti na realizaciji Socijalnog programa Vlade, kroz subvencioniranje odmora i oporavka penzionera, subvencioniranje stambene izgradnje za socijalno najugroženije korisnike, sufinansiranje nabavke zimnice, dodjelu jednokratnih socijalnih pomoći i druge mjere na poboljšanju materijalnog položaja penzionera, za koje je u posljednje četiri godine iz budžeta Fonda izdvojeno ukupno 10,19 miliona eura.

Takođe, Fond je sklopio oko 390 ugovora o poslovnoj saradnji sa bankama i mikro-kreditnim institucijama, kako bi penzioneri imali kreditne aranžmane pod povoljnom kamatnom stopom i mogućnost nabavke roba i usluga pod povoljnijim uslovima, na odloženo plaćanje u više rata, bez kamate i žiranata.

Pored napora da unaprijedimo materijalni položaj penzionera, u Fondu smatramo da potrebe starijih osoba i kvalitet života ne bi trebalo sagledavati isključivo kroz ovaj segment, iako je on od velikog značaja. Mnogo toga možemo učiniti i neposredno, kroz redovan rad i svakodnevnu komunikaciju sa korisnicima prava i osiguranicima, na način da u najvećoj mogućoj mjeri izađemo u susret njihovim zahtjevima i potrebama. Ovo je naročito važno u vrijeme pandemije koja ograničava mogućnosti komunikacije i kretanja starijih osoba, kao posebno osjetljive populacije kada je u pitanju koronavirus. Stoga ćemo se i u narednom periodu truditi da pratimo potrebe korisnika prava, stavljajući sve svoje kapacitete na raspolaganje penzionerima.
